

Asia: VN/1001/2020

Hallituksen esitysluonnos laajakaistarakentamisen tuesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Saimaan Kuitu Oy kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi laajakaistarakentamisen tuesta. Saimaan Kuidulla on erittäin laaja kokemus valokuituverkkojen rakentamisesta ja sen kaikki hankkeet ovat olleet onnistuneita niin kustannuksien kuin liittymämäärän perusteella. Saimaan Kuitu Oy pitää tärkeänä kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla voidaan edistää toimivien tasalaatuisten tietoliikenneyhteyksien toteutumista kaikkialle Suomeen. Kannatamme uutta lakiesitystä ja haluamme kiinnittää erityistä huomiota muutamaan sen kohtaan.

Yleistä

EU:n laajakaistatavoitteiden ja Suomen digitaalisen infrastruktuurin strategian mukaisesti kaikilla tulisi olla vuoden 2025 loppuun mennessä saatavilla 100 megabittiä sekunnissa (Mbit/s) nopeuden tarjoava symmetrinen laajakaistayhteys, joka toimii häiriöttömästi tavanomaisissa ruuhkaolosuhteissa. Lisäksi sekä EU:n että Suomen digitaalisen infrastruktuurin strategian mukaisesti yhteysnopeus on voitava kasvattaa 1 gigabittiä sekunnissa (Gbit/s) tarjoavaksi symmetriseksi häiriöttömäksi yhteydeksi.

Nopeustarpeen kasvu ei pysähdy vuoteen 2025 ja ainoastaan riittävällä tavoitteella voimme varmistaa hyödyn kustannustehokkaasti myös pidemmällä aikavälillä. Esimerkkinä ja vertailukohtana on naapurimaamme Ruotsin tätäkin kunnianhimoisempi tavoite, että 1 Gbit/s nopeudella toimiva yhteys on saatavilla 98 prosentilla väestössä vuoteen 2025 mennessä.

Korona elvytys

Laajakaistarakentaminen olisi erinomainen kohde nyt päällä olevan koronapandemian aiheuttamien negatiivisten taloudellisten vaikutusten jälkeiseen elvytykseen. Runsaalla laajakaistaelvytyksellä on mahdollisuus parantaa huippunopeiden 100 Mbit/s / 100 Mbit/s yhteyksien saatavuutta merkittävästi. Valokuidulla toteutettuna nämä yhteydet olisivat helposti päivitettävissä EU:n tavoitteiden mukaiseen 1 Gbit/s / 1 Gbit/s nopeuteen.

Laajakaistarakentaminen olisi erittäin kustannustehokas tapa elvyttää. Liikenne- ja viestintäministeriön ja Viestintäviraston muutama vuosi sitten tekemän selvityksen mukaan valtion sijoittama tukiraha tulee valtiolle kokonaisuudessaan takaisin verotuloina.

Lain perusteluissa viitataan julkisen talouden suunnitelmaan, jonka mukaan laajakaistarakentamisen valtiontukeen vuodelle 2021 on varattu 5 miljoonaa euroa. Summa on aivan riittämätön ja niin pieni, että siitä riittää tukea korkeintaan muutamalle vähänkään suuremmalle hankkeelle. Esimerkiksi Saimaan Kuitu Oy:n laajakaistalain kolmen kunnan hankkeisiin myönnettiin Traficomien päätöksellä valtion rahaa 3,7 miljoonaa. Saimaan Kuidun laajakaistahanke kesti hieman yli kaksi vuotta. Vuodelle 2021 varattua tukisummaa ja Saimaan Kuidun tukisummaa vertaamalla huomaa, että 5 miljoonaa on aivan liian vähän.

Saimaan Kuitu Oy:n nyt eläkkeellä oleva toimitusjohtaja Tuomo Puhakainen on osallistunut valokuituverkkojen rakentamisen kustannusanalyysin tekemiseen hallitusneuvotteluiden aikana Suomen Seutuverkkojen työryhmässä vuoden 2019 keväällä teemalla: Mitä maksaa valokuituyhteydet suomalaisiin talouksiin? Saimaan Kuitu esittää, että valtion elvytysrahaa varattaisiin vuodesta 2021 lähtien laajakaistarakentamisen tukeen 66 miljoonaa euroa vuodessa. Tällä tukitasolla Suomi saavuttaisi Ruotsin valokuituyhteyksien saatavuudessa ja käytössä 2020-luvun loppuun mennessä.

Laajakaista rakentaminen työllistää

Laajakaistarakentaminen on myös merkittävä paikallinen työllistäjä. Merkittävällä tukirahalla valokuiturakentaminen voisi helposti työllistää Suomessa noin 3000 henkilöä vuosittain. Tämä arvio perustuu Saimaan Kuidun valokuituverkon työllistävään vaikutukseen. Työtä saisivat ainakin verkkojen suunnittelijat, lupaprosessin käsittelijät, liittymien myyjät, maanrakennusurakoitsijat, hankintatoimi, kaapeli- ja laitetoimittajat sekä hankkeiden projektipäälliköt ja valvojat sekä projektin tukihenkilöt.

Tukikelpoisen yhteyden tekniset kriteerit

Lakiehdotuksessa todetaan:

”Ehdotetun määritelmän mukaisesti nopealla laajakaistayhteydellä tarkoitettaisiin yhteyttä, joka pystyy tarjoamaan 100 Mbit/s symmetrisen häiriöttömän yhteyden tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa. Määritelmä on teknologianeutraali, mutta yhteysnopeuden saavuttaminen edellyttää nykyteknologialla käytännössä kiinteää verkkoa.”

Saimaan Kuitu Oy kannattaa lämpimästi esityksen määritelmän mukaisen teknologian käyttöä, mutta nykyisessä teknologiatilanteessa ainut järkevä keino toteuttaa 100/100 tai 300/300 tai 1000/1000 Mbits internetyhteydet on valokuitu. Saimaan Kuitu liittymien nopeuksissa on alkanut muutos 100/100 megan nopeuksista 300/300 megan nopeuksiin ja yhtiössä arvioidaan jo, että

tämän vuosikymmenen lopussa suurin osa kaikista internet-palveluista on 300/300 megaisia tai nopeampia.

Saimaan Kuitu Oy pitää symmetrisyysvaatimusta erittäin tärkeänä. Jo nyt voimassa olevan lain mukaisilla tukikelpoisilla alueilla on merkittävässä määrin yrityksiä ja yrittäjyyttä. Näille toimijoille yhteyksien symmetrisyysvaade on ollut jo tätä päivää, mutta lähivuosina tarve symmetrisille yhteyksille lisääntyy valtavasti. Yritykset käyttävät jo nyt pilvipalveluja ja kotikoneenkin tiedostojen tallennus ja varmistukset tehdään enenevässä määrin pilveen.

Epäsymmetrisyys on suurelta osin keinotekoinen rajoite eikä nykypäivää internetissä, jossa data voi sijaita missä tahansa. Muita huomioitavia symmetrisyyttä tukevia kasvavia trendejä ovat muun muassa lisääntyvät etäterveyspalvelut, julkishallinnon palveluiden sähköistyminen, etätyö, videoneuvottelut, videopuhelut, livestriimaus, verkkopelaaminen, e-urheilu, verkkosovellusten käyttö, virtuaalinen ja lisätty todellisuus sekä näiden yhdistelmät.

Yhdenmukaiset tukiehdot EU:n maaseuturahaston hankkeiden kanssa

Saimaan Kuitu Oy:n mielestä laajakaista ja valokuituverkojen rakentamisen tukiehdot pitää olla samanlaiset kaikissa julkisen tuen järjestelmissä, jotta toimitaan tasapuolisesti kansalaisia kohtaan ja vältetään vaikeilta tulkinnoilta.

Saatavuustarkastelu

Saimaan Kuitu Oy haluaa korostaa, että uuden lain aikana tehtävät saatavuustarkastelut antaisivat oikean ja totuudenmukaisen kuvan edistyksellisten yhteyksien tarjonnasta ja mahdollisista tulevista investoinneista.

Saimaan Kuitu Oy:n näkemyksen mukaan edellisen lain aikana tehdyt markkina-analyysit eivät ole vastanneet todellista tilannetta. Useissa paikoissa analyysin kautta tullut ns. musta ympyrä on alueella, jossa todellista laissa määriteltyä nopeaa laajakaistayhteyttä ei ole ollut saatavilla. Tällaisia paikkoja on Saimaan Kuidun alueella kahdeksan kappaletta. Nämä kaikki ovat teleoperaattorin mastoja, joihin teleoperaattorilla on kuituyhteys. Todellista lain mukaista laajakaistalain tarjontaa ei ole näiden mastojen laiteloista ja sen teleoperaattorit ovat myös itse myöntäneet. Huvittavaa näissä Saimaan Kuidun hankkeiden Traficom-analyyseissä on myös se, että kaikki kuituyhteyden omaavat mastot eivät ole saaneet ns. mustaa ympyrää eli ilmeisesti operaattorin vastaus vaikuttaa Traficom-tekemään markkina-analyysiin.

Saimaan Kuitu Oy:n mielestä saatavuustarkastelussa pitäisi painottaa EU:n tavoitteen mukaista 1000 / 1000 Mbit/s saatavuutta. Näin varmistetaan tietoverkkojen laadukkuus myöskin tulevaisuuteen.

Saimaan Kuitu Oy ehdottaa, että yhteyksien saatavuustarkastelu tehdään nopeiden verkkojen osalta kaksivaiheisesti: 1. Tarkistetaan yhteyksien tarjonta ja saatavuus Traficomın Monitori-palvelun kautta. 2. Tarkistetaan mahdolliset tulevat investoinnit EU:n mukaisella julkisella kuulemisella kuten maaseuturahaston hankkeissa.

Kuntien maksuosuusluokitus

Sotepalveluiden kohonneet kustannukset ja koronaviruksen aiheuttama poikkeustilanne on muuttanut kuntien maksukykyä niin ratkaisevasti, että viime vuoden pohjalta laskettu määrittely ei välttämättä ole enää kestävä. Kuntien kantokyky omarahoitusosuuteen on heikentynyt selvästi. Projekteissa suurin osa verotuloista palautuu valtiolle arvolisävero-tuloina. Kuntien rahoitusosuutta olisi hyvä miettiä uudelleen nykytilannetta vastaavaksi. Saimaan Kuitu Oy:n mielestä kuntien maksuosuus olisi hyvä yhdenmukaistaa EU:n maaseuturahaston hankkeiden kanssa.

Hankealuetta varten tarvittavien kytkimien ja muiden tarvikkeiden tukikelpoisuus

ELY-keskukset pitävät maaseuturahaston tukiehdossa tukikelpoisina kytkimiä ja muita tarvikkeita, jotka tuottavat internetpalveluja hankealueelle, vaikka nämä laitteet sijaitsevat sadan metrin sisällä sellaisesta liityntäpisteestä, josta voidaan tarjota nopeita laajakaistayhteyksiä. Saimaan Kuidun tapauksessa kytkimet ja kytkentäkaapelit sijaitsevat aikaisempien hankkeiden Taipalsaaren ja Savitaipaleen Saimaan Kuidun laitetilassa. Näissä tiloissa olevat kytkimet ja tarvikkeet ovat EU:n maaseuturahaston hankkeissa tukikelpoisia ja tukikelvottomia laajakaistalain hankkeissa.

Vapaa-ajan asuntojen huomioiminen

Vapaa-ajan asuntojen valokuituverkkoyhteydet ovat maaseuturahaston tukiehdossa tukikelpoisia. Nyt ja tulevaisuuden maaseudulla vapaa-ajan ja niin sanotun kakkosasunnon merkitys kasvaa toisena kotitalouden kotina ja usein myös yritysten etätyöpaikkana. Koronavirus on korostanut myös vapaa-ajan asunnolla tehtävän etätyön tärkeyttä ja julkisuudessa on noussut uudestaan voimakkaasti esille kaksoispaikkakuntalaisuus. Etätyö mobiililaitteilla vapaa-ajan asunnoilla ei toimi loma-aikoina riittävän luotettavasti, kun lomalaisten lisääntyvä viihdekäyttö kuormittaa verkkoja.

Viranomaisten toimesta vapaa-ajanasuntojen yhteyksien jättämistä tuen ulkopuolelle perusteellaan usein kustannusten merkittäväällä lisääntymisenä. Tämä väite ei pidä paikkaansa. Vapaa-ajanasuntojen vaikutus kokonaistuen määrään ei ole merkittävä. Esimerkiksi Saimaan Kuidun hankkeissa vapaa-ajanasuntojen keskimääräinen tilaajareitin tukikelvoton pituus on 234 metriä. Jos tästä lasketaan pois normaali 100 metrin tukikelvoton osuus, niin tuettavaksi lisäkustannukseksi jäisi 134 metriä. Vapaa-ajanasunnon päätösverkon reitin keskimääräinen rakentamisen lisäkustannus valokaapelilla ja valokaapelijatkoilla on noin 9 euroa metri eli 1206 euroa/vapaa-ajanasunnon liittymä. Kokonaisuudessaan Savitaipaleen laajakaistalain hankkeessa vapaa-ajanasuntojen reittien kustannukset ovat 5,4 % tukikelpoisista kokonaiskustannuksista. Yleisesti myös arvioidaan, että yhden pysyvän asunnon reitin tukikelpoiset rakentamisen kustannukset ovat keskimäärin 5000-

6000 euroa. Tätä taustaa vasten tarkasteltuna vapaa-ajanasuntojen reittien rakentaminen ei merkittävästi lisää kustannuksia.

Toisaalta vapaa-ajanasuntojen reittien tukikelpoisuus antaa paremmat edellytykset rakentaa myös pysyvien asuntojen reittejä. Saimaan Kuidun kaikissa hankkeissa ei olisi ollut mahdollisuutta rakentaa reittejä kaikille halukkaille pysyville asunnoille, jos lukuisat vapaa-ajanasunnot eivät olisi ottaneet liittymiä.

On erittäin tärkeää saada vapaa-ajanasuntojen valokuituyhteydet tuen piiriin pois lukien viimeisen sadan metrin osuus.

Teleyritysten mastojen huomioiminen

Valokuituverkojen rakentamisen yhteydessä rakennetaan myös valokuituyhteyksiä teleoperaattoreiden mastoille, jotta olemassa olevalle 4G-verkolle ja tulevalle 5G-verkolle saadaan tarpeeksi nopeat tukiasemayhteydet. Maaseuturahaston tukiehdossa teleyritysten mastojen yhteydet rinnastetaan pysyvien asuntojen, vapaa-ajan asuntojen ja yritysten valokuituyhteyksiin. On tärkeää saada teleyritysten mastojen valokuituyhteydet tuen piiriin pois lukien viimeisen sadan metrin osuus.

Tukihakemusten käsittely

Saimaan Kuidun mielestä laajakaistalain tukihakemusten käsittely on erittäin hidasta ja kankeaa. Esimerkiksi kun voimassa olevan laajakaistatukilain muutos tuli voimaan 15.7.2017, niin markkina-analyysiselvitykset valmistuivat vasta syyskuun puolivälissä. Saimaan Kuidun hakemus voitiin tehdä maakuntaliitolle lokakuun lopussa 2017 ja tukihakemus tehtiin Liikenne- ja viestintävirastolle (Traficom) 5.11.2017. Varsinaiset tukipäätökset tulivat valmiiksi vasta kesäkuussa 2018. Koko hakuprosessi lain voimaantulosta kesti lähes vuoden. Jos samalla aikataululla edetään, niin uuden lain ensimmäiset hyväksytyt hankepäätökset olisivat valmiina vasta joulukuussa 2021.

Toisaalta myös laajakaistalain mukaisten loppuhakemusten käsittely on erittäin hidasta. Esimerkiksi Saimaan Kuitu Oy jätti loppumaksatuksen hakemuksen helmikuun lopussa 2020 ja vieläkin Traficom ei ole pystynyt tekemään tukipäätöstä. Todennäköisesti kesäkuussa tukipäätös on valmis ja lopputuki voidaan maksaa elokuussa 2020. Tämä prosessi kestää viisi kuukautta, joka on erittäin pitkä aika.

Saimaan Kuidun mielestä ongelma ei ole ihmisten tekemisessä ja nopeudessa, vaan koko prosessissa. Myös Traficomien virkhenkilöt ovat samaa mieltä asiasta. Liikenne- ja viestintäministeriön ja Traficomien pitää valmistaa hyvin selkeät ohjeet valokuituverkon suunnitteluun sekä lueteltava listan muodossa mitkä asiat ovat tukikelpoisia ja mitkä

tukikelvottomia. Apua ohjeiden valmistamiseen Traficomin kannattaa hakea alan asiantuntijoilta ja yrityksiltä, jotka ovat yrittäneet parantaa prosessia digitaalisilla suoriteseurannan järjestelmillä. Vastaava järjestelmä olisi oltava kaikissa hankkeissa käytössä, koska sillä myös varmistetaan paremmin tukikelpoisuuden ja tukikelvottomuuden toteutumista.

Merkittävin parannus prosessin nopeuttamiseksi olisi myös saatavuustarkastelukohdassa mainittu kaksivaiheinen saatavuustarkastelu Monitori-palvelun ja julkisen kuulemisen kautta. Tämä vähentäisi oleellisesti myös prosessin byrokratiaa.

MUUTOSEHDOTUKSET LAKITEKSTIIN

Saimaan Kuitu Oy ehdottaa edellisen perusteella seuraavia muutoksia lakiesitykseen (lain lisäystekstit huutomerkkien välissä ja lain poistettavat tekstit sulkumerkkien välissä).

3§ Määritelmät

2) nopealla laajakaistayhteydellä yhteyttä, joka pystyy tarjoamaan 100 Mbit/s symmetrisen häiriöttömän yhteyden tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa !ja joka on mahdollista nostaa 1 Gbit/s symmetriseen nopeuteen;!

4§ Liikenne- ja viestintäviraston !saatavuustarkastelu!

Liikenne- ja viestintäviraston on tehtävä hankealueesta !saatavuustarkastelu!, jos...

Liikenne- ja viestintävirasto varaa markkinoilla toimiville teleyrityksille tilaisuuden ilmoittaa !julkisen kuulemisen perusteella! olemassa olevista verkoistaan sekä kaupallisista investointihankkeistaan seuraavan kolmen vuoden ajalle. !Teleoperaattorin ilmoitus pitää olla sitova sopimus Liikenne- ja viestintäviraston kanssa alueen laajakaistalain mukaisten laajakaistayhteyksien toteuttamiseksi.!

8§ Maksuosuudet tukikelpoisista kustannuksista

Tämän lain nojalla voidaan myöntää julkista tukea enintään (66) !70! prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että kunta sitoutuu rahoittamaan hanketta !vähintään! (maksuosuuttaan vastaavalla) !10 %! osalla.

(Kunnan maksuosuus on 33 prosenttia. Kunnissa, joille laajakaistahankkeen rahoittaminen muutoin muodostaisi kohtuuttoman rasitteen kunnan taloudellinen kantokyky ja asukastiheys huomioon ottaen, kunnan maksuosuus on kahdeksan tai 22 prosenttia. Valtiontukea myönnetään näissä tapauksissa korotettuna, kuitenkin enintään 58 prosenttia laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista, jos kunnan maksuosuus on kahdeksan prosenttia ja enintään 44 prosenttia, jos kunnan maksuosuus on 22 prosenttia.

Edellä 2 momentissa mainituista laskentaperusteista ja painokertoimista, joiden perusteella kuntakohtainen maksuosuus määräytyy, säädetään valtioneuvoston asetuksella.)

12§ Tukikelpoiset kustannukset

2) kustannukset, jotka ovat syntyneet nopeiden laajakaistayhteyksien tarjonnassa tarpeellisen viestintäverkon rakentamisesta !ja hankealueen palveluja tuottavia kytkimiä ja muita tarvikkeita, jotka voivat sijaita myös alle sadan metrin päässä sellaisesta liityntäpisteestä, josta tarjotaan nopeita laajakaistayhteyksiä! sekä;

3) kustannukset, jotka ovat välttämättömiä hankealueella sijaitsevien, käyttäjän vakinaiseen asuin- tai sijaintipaikkaan !tai vapaa-ajan asuntoon! toimitettavien liittymien !tai teleyrityksen mastolle toimitettavien yhteyksien tarjonnassa.!

2) kustannukset, jotka kohdistuvat tilaajayhteyden osalle, joka ulottuu enintään sadan metrin päähän käyttäjän vakinaisesta asuin- tai sijaintipaikasta, !vapaa-ajan asunnosta taikka teleyrityksen mastosta!; ja

3) kustannukset alueella, joka ulottuu sadan metrin päähän sellaisesta liityntäpisteestä, josta (voidaan) !tarjotaan! nopeita laajakaistayhteyksiä.

Puhakainen Tuomo

Saimaan Kuitu Oy - Tuomo Puhakainen 0400-141056